

VOM AVEA SAU NU O ECONOMIE INOVAȚIONALĂ?

*Dr. Ghenadie CERNEI, director,
Agenția pentru Inovare
și Transfer Tehnologic, AȘM*

THE DEVELOPMENT OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Speaking about the prospects of the innovative entrepreneurship development in the Republic of Moldova, I noticed a few problems and their solving depends on the development and implementation of policy documents related to the innovation process and on the setting of the innovative development priorities of the country.

It was established that in the context of developing of an innovation strategy for the Republic Moldova, it is necessary to focus on a very important factor without which there can not be developed a strategy and that is called the entrepreneurship. In this context, in 2010, within the Academy of Sciences of Moldova has been formulated the document which is called the Concept of innovative entrepreneurship.

Despre antreprenoriatul inovațional în Republica Moldova am început să discutăm nu cu prea mult timp în urmă. Vorbind despre perspectivele de dezvoltare a acestuia, am sesizat câteva probleme. Una dintre ele ține de politică din țară, care influențează negativ dezvoltarea mediului de afaceri. Alta e discrepanța dintre vorbe și fapte. În documentele de politici generale ale Republicii Moldova sunt menționate prioritățile de dezvoltare, inclusiv elementele cercetare-inovare, iar în documentele de program sau de implementare a acestora aspectul de inovare dispare, prioritățile de dezvoltare fiind puse pe seama altor sectoare.

De aceea, prin anul 2008, a fost creat un grup de lucru care a încercat să elaboreze o strategie a inovării pentru Republica Moldova. Pe marginea acestei strategii au avut loc discuții destul de largi, care în final nu s-a soldat cu nimic și strategia nu a mai fost aprobată. Nu a fost aprobată de către Guvern și pentru că nu s-a găsit răspuns la întrebarea: dacă îndeplinim tot ce este scris în strategia dată, vom avea o economie inovațională sau nu? Și totii cei care au participat la elaborare au înțeles că este necesar de a se mai gândi asupra strategiei respective. Astfel, aceasta a fost pusă pe raft pentru timpuri mai bune.

În aceeași perioadă, pe de o parte, s-au dezvoltat instrumentele de inovare, grație Legii cu privire la parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele

de inovare, dar, oricum, a rămas problema pieței, deoarece aceasta nu a fost dezvoltată, sau, dezvoltarea nu a fost cea așteptată. În acest sens, există două aspecte care urmează a fi lămurite.

Primul aspect ține de finalitatea cercetărilor, maturitatea rezultatelor obținute pentru a fi implementate. În ultimii 20 de ani, mai ales în urma analizelor din ultimii 3-4 ani, s-a ajuns la concluzia că produsul cercetării se măsoară în special cu numărul de publicații, brevete, etc. E de menționat că la capitolul brevete suntem destul de modești pe cap de locuitor/cercetător. Aceasta, în condițiile în care nu există finalitatea necesară pentru a fi implementate, partea implementatoare sau beneficiarul spunând deseori – ok, nu am ce implementa.

Cel de-al doilea aspect vizează capacitatea de a aduce la finalitate cercetările, deoarece de multe ori, finalitatea presupune și o dotare. Chiar dacă ai realizat cercetări valoroase, pe care le poți pune pe hârtie și demonstra matematic sau într-un alt mod, dacă nu ai dotarea respectivă, nu ai finanțarea necesară, nu poți demonstra nimănui nimic. De aceea, dotarea laboratoarelor, infrastructura de cercetare-dezvoltare este foarte importantă și trebuie luată în seamă. Grație politicilor din ultimii ani s-a făcut un pas înainte. Totuși, pentru a avea rezultate acceptate la nivel mondial e nevoie și de dotare la nivel mondial.

Mediul de afaceri în prezent este foarte pragmatic, dacă poți să-l convingi – va investi pentru a implementa, iar dacă nu – va căuta în altă parte. Aceasta este prima parte a problemei. Cealaltă e capacitatea businessului de a absorbi rezultatele cercetării. Structura PIB-ului ne arată, că mai mult de 50 la sută din acesta este generat în comerț. Producerea este cu mult mai mică și se diminuează de la an la an. În aceste condiții, dispar capacitățile și competențele de a produce. Iar atunci când dispar competențele, nu mai poți produce nimic și dispare și capacitatea de a absorbi ceva nou. Deci, noi putem prelua doar niște tehnologii, am învățat personalul la nivel de operator, dar dispare capacitatea de a percepe noul și de a transforma teoria în produs, sau teoria în practică. Cineva spunea ca nu este nimic mai practic decât o teorie bună. De aceea, aspectul acesta este unul foarte important și trebuie să avem grijă ca, în paralel cu dezvoltarea cercetării, să fie dezvoltate capacitățile de absorbție a afacerilor. Dar, în condițiile în care mediul de afaceri e în descreștere, capacitățile generale scad și noi trebuie să schimbăm trendul.

Ce înseamnă a schimba trendul? Mai întâi de toate, trebuie susținută dezvoltarea producției în Republica Moldova. Există aspectul de dezvoltare continuă. Chiar dacă cineva încearcă să absoarbă

ideea inovațională sau un rezultat al cercetării, el este competitiv pe piață pentru foarte scurt timp, deoarece informația se diseminează rapid, ceea ce astăzi este nou – mâine nu mai e, iar poimâine este deja vechi. Respectiv, mediul de afaceri, în afară de alte aspecte, de ajutorul pentru a-i crește capacitatea de absorbție a inovațiilor, mai are nevoie să fie transformat în ceva care se dezvoltă continuu. Trebuie să i se pună în mișcare capacitatea de a se dezvolta, să i se dea accelerarea pentru a crește. Însă dezvoltarea continuă impune și o instruire continuă. Aceasta presupune că toți cei care sunt antrenați în activități, trebuie să învețe permanent pentru a putea accepta lucruri noi și astfel vor fi în stare să le realizeze.

În urma mai multor discuții, s-a observat că strategia inovării este decesivă, dar trebuie să ne axăm și pe un factor foarte important, fără de care nu poate fi dezvoltată această strategie și care se numește antreprenariat. Acesta în condițiile Republicii Moldova este slab. Aici sunt foarte puține companii de antreprenariat cu piețe globale, în afara țării și practic lipsesc companii tehnologice.

De obicei la noi se importă tehnologii de ziua de ieri din străinătate. Strategiile aplicate urmăresc profituri imediate, dar nu dezvoltarea unor afaceri sustenabile. Această situație se creează din mai multe motive. Unul dintre ele este incertitudinea politică. De aceea, este

Pavel Șillingovski. *Natură statică. [?]. Ulei pe pânză*

necesar de a elabora un concept de susținere a antreprenoriatului, care:

- a) dorește să dezvolte multe proiecte de producție;
- b) este capabil să absoarbă sau și-ar dori să-și majoreze capacitatea de absorbție a rezultatelor cercetării din Moldova sau din afara țării;
- c) poate fi inovativ, pentru a intra în acea goană de produse noi, servicii noi care să fie competitiv pe piață;
- d) înțelege că valoarea adevărată sunt oamenii și-și propune să investească în oameni;
- e) își leagă soarta de Republica Moldova.

Un alt aspect îl constituie prioritățile economiei Republicii Moldova, ce urmează a fi dezvoltate. Care sunt acestea?

1. Potențialul uman. Faptul că avem personal pregătit, școli pentru instruirea acestuia și o industrie mai mare sau mai mică cu niște tradiții. Dacă avem oameni, care deja au o calificare oarecare, atunci putem considera că aceasta este o prioritate, deoarece nu e departe până a se ajunge la o competență.

2. O prioritate ar fi dezvoltarea sectoarelor unde există un monopol natural. Spre exemplu, turismul, în ideea că nu mai este o altă Republică Moldova în lume. Aici țara noastră deține un potențial competitiv enorm și ar trebui să depunem un efort în dezvoltarea acestui sector.

3. Dezvoltarea sectoarelor care sunt aliniate la trendurile globale. Astăzi putem spune că telefonია mobilă este un trend global, are loc un boom; tehnologiile informaționale, rețelele sociale formează un trend global etc. Prin urmare, important este să observăm trendurile globale și să decidem dacă ne aliniem la ele, deoarece acolo piețele sunt în creștere.

Pornind de la toate acestea, la sfârșit de 2010 a fost formulat documentul numit Conceptul antreprenoriatului inovațional. Pe parcurs, au parvenit foarte multe observații, multe propuneri, care vor fi luate în considerație la perfecționarea lui. Este clar că urmează să vină o serie de propuneri foarte concrete. Să fie elaborate instrumente de atingere a scopurilor definite. E nevoie de persoane pregătite pentru a face față provocărilor. Dar, fiind pe de o parte o provocare, pe de altă parte este și o oportunitate foarte mare pentru cei care vor să-și deschidă o afacere, să și-o dezvolte aici în Republica Moldova, care în timp ar da niște rezultate destul de vizibile. Suportul din partea mediului de cercetare este unul foarte semnificativ. El trebuie să fie integrat foarte bine cu aceste procese de dezvoltare a mediului de afaceri în așa fel, încât să se constituie într-o mișcare în aceeași direcție, având aceleași obiective. În asemenea caz, posibil că acest document va avea succes și scopul care a fost pus o să fie atins.